

Historiens dom over Irving

Politiken Debat 15/4 2000 s.6

af **Uffe Østergård**

direktør, Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier

Den såkaldte "revisionistiske historiker" David Irving har lidt et eklatant nederlag i den sag han selv havde anlagt mod en amerikansk kollega Deborah Lipstadt og hendes britiske forlag. Irvings påstand var at hun havde ødelagt hans ry som hæderlig historiker og dermed frataget ham muligheden for at leve af sine skrivelser, noget han havde kunnet gøre indtil da. På sæt og vis har Irving fuldstændig ret i sin påstand. Det var helt bevidst at den bredt anerkendte amerikansk-jødiske historiker Deborah Lipstadt i bogen "Denial of Holocaust" om de såkaldte revisionister, der benægter eller nedtoner omfanget af det nazistiske styres udryddelse af især jøderne under 2. verdenskrig, specielt beskæftigede sig med Irving. I modsætning til mange mere primitive benægttere fremtræder hans bøger som tilsyneladende veldokumenterede resultater af grundig forskning i arkiverne. Derfor brugte Lipstadt megen energi på at tilbagevise Irvings manipulationer af fakta med den hensigt at frikende Hitler for ansvaret for Holocaust. I sine seneste bøger er Irving gået videre, idet han benægter at udryddelsen af jøderne og andre grupper i det hele taget har fundet sted.

Det er en skam at Irving har bevæget sig ud på benægtelsens absurde overdrev. Uanset hvor usympatisk man kan finde manden, var hans påvisning af at der ikke findes et dokument underskrevet af Hitler med ordre til at udrydde de jødiske borgere i Tyskland og det øvrige Europa interessant. Ikke at man ikke kan finde den samme oplysning andre steder i litteraturen. Men det er altid klogt at spørge, hvordan vi nu ved det vi mener at vide. Historieforskningens adelsmærke er netop altid at være villig til at tage overleverede "sandheder" op til fornyet prøvelse. Kort sagt være "revisionistisk". Derfor har mange seriøst arbejdende historikere beskæftiget sig med at tilbagevise påstandene Irvings bøger.

Det forhold at det ikke er lykkedes at finde en uigendrivelig "førerordre" om udryddelserne siger både noget om det nazistiske regimes karakter og om ledernes opfattelse af hvordan deres egen befolkning og den øvrige verden så på dem. Ikke at det giver Irving ret i hans naive følgeslutning, at det forhold at det ikke kan bevises at Hitler eksplicit har givet ordren, fritager ham fra ansvar. Den manglende ordre er snarere et vidnesbyrd om styrets blanding kaos og absolut enevælde hos føreren. Føringskaos og førerabsolutisme som principperne kaldes i forskningen. En grundig rekonstruktion af beslutningsgangen blandt de nazistiske topledere, der er blevet mulig efter fundet af Himmlers detaljerede tjenestekalender, viser at de Hitler, Himmler og Goebbels topledere hver uge holdt lange møder uden referenter til stede. Her kan beslutningerne være truffet.

Valget af fremgangsmåde siger noget vigtigt om ledernes viden om hvor kontroversielle deres handlinger var i deres egen befolknings og deres modstanderes øjne. Tværtimod offentligt at prale af deres handlinger, gjorde de deres bedste for at holde dem hemmelige. Ordrene såvel som selve udryddelserne, der primært foregik i ensomt beliggende lokaliteter i det besatte Polen, fjernt fra Berlin. I private forhandlinger, såvel som i opmuntrende taler til bødlerne kunne lederne godt omtale den "nødvendige udrensning" som "verden siden ville takke dem for". Sådan

formulerede lederen af SS, Heinrich Himmler sig, når han forberedte sine mænd på den "vanskelige og ubehagelige opgave" det var at slå så mange mennesker ihjel. Modsat de populære fremstillinger på film og tv tillod SS faktisk ikke sadister og andre afsporede individer i udryddelseslejrene. Det var alvorligt arbejde, som krævede omhu og nøje regnskaber. En omhu der er årsagen til at udryddelserne er så veldokumenterede. Holocaust er det uden sammenligning grundigst dokumenterede folkedrab i verdenshistorien.

Af samme grund er det halsløs gerning at benægte at udryddelserne fandt sted. At det alligevel forsøges og tilsyneladende anfægter i hvert fald nogle tænkende og vidende mennesker er i grunden det største paradoks ved den såkaldte "revisionisme". Revisionisterne lægger vægt på den ydre videnskabelighed og udgiver endda et tilsyneladende seriøst, videnskabeligt tidsskrift. Det er årsagen til Deborah Lipstadts bog og de omfattende indlæg af en lang række fremtrædende historikere fra forskellige lande, der blev til i forbindelse med den nu afsluttede retssag. En hollandsk ekspert i Auschwitz producerede en dokumentation på godt 600 sider, mens socialhistorikeren Richard Evans skrev næsten tusinde sider.

Sammen med mange andre lod de sig i dagevis krydsforhøre af David Irving, der selv førte sit forsvar. Efter sigende forløb sagen uendeligt kedsommeligt, idet flertallet af specialisterne havde lært af benægternes taktik og førte krigen over i fjendens lejr. Hver gang Irving betvivlede et af deres udsagn, vendte de bevisbyrden om og afkrævede ham dokumentation for tvivlen. "Show me a document and I will analyze it", lød det igen og igen, hvorefter Irving blot gik videre uden at tage udfordringen op. Dokumentationen er jo overvældende, som det bl.a. fremgår af millionerne af dokumenter i arkiverne i det israelske Yad Vashem mindecenter i Jerusalem. Denne institution har nu besluttet at yde sit bidrag til kampen om den historiske erindring ved at lægge alle sine 55 millioner dokumenter ud på internettet for en gang for alle at få manet det revisionistiske benægterspøgelse i jorden. Man kan kun håbe at det vil hjælpe.

Problemet er blot, at diskussionen kun tilsyneladende er en rationel og videnskabelig diskussion om historiske fakta. Hvorfor er det netop forholdene omkring udryddelsen af jøderne der kalder på en benægtelse af historiske fakta? Omfanget af og ansvaret for andre folkedrab diskuteres selvfølgelig også, men slet ikke med samme indædte benægtelse af at begivenhederne overhovedet har fundet sted. At hævde at jøderne ikke blev søgt udryddet af det nazistiske Tyskland svarer til at hævde, at Napoleon ikke har levet eller at 1. verdenskrig ikke fandt sted. Sådanne påstande er det umuligt at tage seriøst. Derfor er det glædeligt at den britiske dommer har udtrykt sig så umisforståeligt om Irvings påståede videnskabelighed. Det bliver svært for ham at komme igen.

Grunden til at netop Holocaust drages i tvivl med så stor ihærdighed - og med så store ressourcer - er at benægterne mener at udryddelsen af jøderne i virkeligheden burde have været gennemført. Der er altså ikke tale om desinteressert sandhedssøgning men om et politisk projekt. Det er samtidig forklaringen på at hverken den politiske offentlighed eller historikerne bare kan trække på skuldrene, som man kan gøre, når man konfronteres med så mange andre af de vidt udbredte sammensværgelsesteorier. Her er mere på spil, især i dag, hvor Holocaust i stedet for at blegne til et fortidigt minde, er ved at indtage pladsen som det centrale element i det vanskeligt definerbare begreb "europæiske værdier". Ikke selve udryddelsen af jøderne, sigøjnerne og de andre udstødte grupper, men erkendelsen

af at det skete og fast vilje til at forhindre det i at ske igen er blevet en hovedbetingelsen for at kunne søge om optagelse i EU. Det blev tydeligt for hele verden på den store konference om Holocaust i Stockholm i slutningen af januar i år. Her trådte europæiske statsledere frem på stribede med vidnesbyrd om deres faste vilje til at forhindre en gentagelse. Alle undskyldte fortidens synder, med Litauen som en lidt uheldig undtagelse. Men det rykkede også dette land ned i rækken af realistiske EU-kandidater, hvilket landets diplomater nu arbejder i døgn drift på at råde bod på.

Denne placering af Holocaust i den fælleseuropæiske bevidsthed er et direkte resultat af borgerkrigene i ex-Jugoslavien. Her gentog udryddelser og fordrivelser i en racistisk nationalismes navn sig på europæisk jord. Ganske vist i mindre omfang, men brutalt og vilkårligt nok. De europæiske naboer reagerede for sent og for svagt og først med fornøden styrke, da den amerikanske storebror stillede sine overlegne militære ressourcer til rådighed. En af de vigtige følger af interventionerne i Bosnien, Kroatien og Kosovo, sammen med andre folkedrab som det i Rwanda, er legitimeringen af væbnede humanitære interventioner fra det internationale samfunds side. Det indebærer en knægtelse af den absolutte nationale suverænitæt, som mange er betænkelige ved, men som ikke desto mindre er blevet foretaget med henvisning til højere principper. En anden følge, som amerikanerne interessant nok har stemt imod, er oprettelsen af en international domstol der straffer forbrydelser mod menneskeheden. Forbilledet er den amerikansk initierede Nürnberg proces mod det nazistiske lederskab. Men amerikanerne er i dag modstandere af internationale domstole, fordi de ikke vil acceptere risikoen for at amerikanske soldater anklages af et FN-flertal. Alligevel har domstolen indledt sin virksomhed med støtte fra så godt som alle europæiske lande, herunder Danmark, der spiller en aktiv rolle i skabelsen af de nye internationale normer.

Det er formentlig i disse ændringer af reglerne for det internationale samfund at vi skal søge hovedforklaringen på at interessen for det særlige folkedrab på jøderne, Holocaust, tager til i stedet for at forsvinde. Derfor oprettes der centre til udforskning af Holocaust og folkedrab i lande som Sverige og Danmark, der egentlig ikke kan siges at have et særligt ansvar for fortidens ugerninger. Men vi er stærkt engagerede i skabelsen af et velordnet internationalt samfund. Derfor påkalder den klare dom over Irving sig så stor interesse i Danmark, selv om selv retssagen var en ørkenvandring af kedsommelighed for alle undtagen den procederende Irving og den stakkels Deborah Lipstadt, som det har kostet et par år og store anstrengelser. Man må håbe at hun i det mindste får nogen erstatning foruden dækning af omkostningerne til forsvaret. Irving hævder at han går fallit, men skal nu nok blive kompenseret af sine velhavende bagmænd. Det er han blevet hidtil, så trods dommen er det ikke sikkert at vi slipper for flere bøger fra hans hånd. Der er bare ingen grund til længere at læse dem, endside diskutere deres påstande.